

Ιστορική Ανασκόπηση των Αστυνομικών Σωμάτων στην Ελλάδα

ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΗ

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ
ΠΟΛΕΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

Η Αστυνομία είναι ο θεσμός εκείνος στον οποίο η Πολιτεία έχει εμπιστευθεί την προστασία της κοινωνίας από εσωτερικούς κινδύνους, τη διαφύλαξη της τάξης. Δε συνιστά μόνο ένα κατασταλτικό μηχανισμό, αλλά, κυρίως, ένα οργανισμό προσφοράς κοινωνικών υπηρεσιών και μέσο στήριξης της λαϊκής κυριαρχίας. Το ελληνικό Κράτος ήρθε αντιμέτωπο, από τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του, με ποικίλα προβλήματα, που απαιτούσαν άμεσα λύση, προκειμένου να δομηθεί ένα σύγχρονο κράτος και να διαφυλαχθεί η παρακαταθήκη της Επανάστασης. Η ίδρυση ενός Σώματος, που θα αναλάμβανε τον τομέα της αστυνόμευσης ήταν μια από τις έγνοιες των Ελλήνων κατά τη διάρκεια της Επανάστασης (Μινιστέριο της Αστυνομίας), όπως και του Ιωάννη Καποδίστρια, στη διάρκεια που άσκησε την εξουσία ως Κυβερνήτης (1827-1831). **Η ιδρυτική πράξη, όμως, ενός σύγχρονου – για τα μέτρα της εποχής – αστυνομικού Σώματος τίθεται από τους**

ΣΤΟΛΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΗΣ (1862-1913)

Με το Β.Δ. από 10-2-1864 εκδόθηκε κανονισμός περί της στολής του στρατού και η παράγραφος που αφορά την Χωροφυλακή περιλάμβανε τα ακόλουθα, ο ιματισμός η αποσκευή και ο οπλισμός διατηρούνται ως έχουν μέχρι τώρα ενώ τα χαρακτηριστικά σημεία των βαθμών, οι επωμίδες, ο σπαθοζωστήρας και η πυριτοθήκη καθορίζονται ίδια με του ιππικού. Τα διακριτικά βαθμών των Χωροφυλάκων ορίστηκαν λευκά, των υπαξιωματικών επάργυρα, των αξιωματικών μεταξένια, και συγκεκριμένα των κατωτέρων αξιωματικών αργυροί αστερίσκοι στις άκρες των περιλαίμων ενώ των ανωτέρων αργυροί αστερίσκοι στα περιλαίμια με αργυρές σειρίδες.

Βαυαρούς με τη Χωροφυλακή, η οποία συστήνεται ως όργανο αστυνόμευσης το 1833, κατά τα γαλλικά πρότυπα (Germanderie) και στελεχώνεται μεταξύ άλλων από διακεκριμένους οπλαρχηγούς της Επανάστασης και χιλιάρχους του Στρατού, που είχε οργανώσει ο Καποδίστριας. Πρώτος Αρχηγός του Σώματος διορίστηκε ο Γάλλος Συνταγματάρχης Φραγκίσκος Γκραγιάρ, αξιωματικός του Ναπολέοντα και φιλέλληνας με σημαντική δράση στην Επανάσταση.

Το νεοσύστατο βασίλειο έπρεπε να θεμελιωθεί σε στέρεες βάσεις, κάτι που θα επιτυγχανόταν μόνο μέσω της θέσπισης απαραίτητων νομοθετικών πράξεων, ώστε να καταδιωχθεί συστηματικά και να εξαλειφθεί η ληστεία, να παταχθεί η αυθαιρεσία και η ασυδοσία (έννοιες κυρίαρχες στη διάρκεια του επαναστατικού Αγώνα), να αποκατασταθεί η ασφάλεια που είχε διασαλευθεί. **Η Χωροφυλακή λειτουργούσε ως «Αστυνομία Χώρας» και ως «Αστυνομία Στρατού» (Στρατονομία)¹, καθώς σε αυτή ανατέθηκαν καθήκοντα ασφαλείας και έννομης**

Με το Β.Δ. της 14ης Μαΐου 1868 η στολή των Χωροφυλάκων τροποποιήθηκε για άλλη μία φορά. Συγκεκριμένα με το ανωτέρω Β.Δ. καθορίστηκε για πρώτη φορά μικρή και μεγάλη στολή με την τελευταία να αποτελεί την επίσημη και λαμπρή στολή που σε αυτή πλέον μόνο προβλέπεται να φέρονται τα μεγάλα αμφοσασχάλια. Σε όλα τα κομμάτια του χιτωνίου τους, 30 στον αριθμό, καθώς και στα περιλαίμια και τις επωμίδες οι Χωροφύλακες έφεραν έκτυπα η επιπρόσθετα στέμματα και για το λόγο αυτό τους αποκαλούσαν «σαρναντακορωνάδες».

ΣΤΟΛΗ ΕΝΩΜΑΤΑΡΧΟΥ (1906 - 1912)
Τα περί στολής υπέστησαν σοβαρές τροποποιήσεις κατά το έτος 1882 δεδομένου του γεγονότος ότι οι Αξιωματικοί της Χωροφυλακής μέχρι και το έτος 1906 χρησιμοποιήθηκαν σε ευρεία κλίμακα στην στρατιωτική δικαιοσύνη (κυρίως Στρατοδικεία) ως επίτροποι, αντιεπίτροποι, εισηγητές, αντεισηγητές, τμηματάρχες ή βοηθοί τμηματάρχων του Υπουργείου Στρατιωτικών και οι υπαξιωματικοί ως γραφείς. Επιπρόσθετα οι άνδρες της Χωροφυλακής συνέδραμαν στο Υπουργείο Οικονομικών για την ομαλή και έγκαιρη είσπραξη των δημοσίων εσόδων.

ΣΤΟΛΗ ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΑ(ΧΑΚΙ), ΥΠΗΡΧΕ ΚΑΙ Η ΙΔΙΑ ΜΠΛΕ ΠΕΡΙΠΑΤΟΥ (1913 -1925)

Παρά τις οικονομικές δυσχέρειες του Ελληνικού κράτους προβλέφθηκε με Νομοθετικό Διάταγμα στις 26-12-1923 οικονομική ενίσχυση στον Οργανισμό της Χωροφυλακής, που περιλάμβανε μεταξύ άλλων και την κάλυψη για ιματισμό του προσωπικού της (κληρωτών και στελεχών). Έτσι λοιπόν, σε κάθε οπλίτη ορίστηκε η χορηγία μίας θερινής και μιας χειμερινής στολής, ενός ζεύγους υποδημάτων ανά εξάμνη, φανελες, υποκάμισα, εσώρουκα και έξι ζεύγη κάλτσες. Τα είδη, όμως, της εξάρτησης κάλυπταν οι οπλίτες με δικά τους έξοδα.

τάξης, ευταξίας και κοινωνικής ησυχίας, όπως και η άσκηση της δικαστικής αστυνομίας (εξιχνίαση και βεβαίωση εγκλημάτων). Είναι σημαντικό, ως προς την κατανομή των αρμοδιοτήτων για την καλύτερη λειτουργία του αστυνομικού θεσμού στη χώρα, το γεγονός πως δημιουργήθηκαν επιπλέον αστυνομικά σώματα: η άσκηση της τοπικής αστυνομίας δόθηκε στους Δήμους (Δημοτική Αστυνομία, 1836-1906), ενώ η τοπική αστυνόμευση του Πειραιά και της Αθήνας – λόγω των γενικότερων συνθηκών της εποχής (ληστοσυμμορίες, διαφθορά, πολιτική αστάθεια) – ανατέθηκε στη Διοικητική Αστυνομία, ένα Σώμα, που υπαγόταν απευθείας στην Κυβέρνηση (1849-1906). Ανάμεσα στα προβλήματα, που αντιμετώπισαν οι ιθύνοντες ήταν η στελέχωση του κατώτερου προσωπικού του Σώματος, καθώς παρατηρήθηκε απροθυμία προς κατάταξη, εξαιτίας των προλήψεων για τη νέα «ευρωπαϊκού τύπου» στολή², των προσωπικών φιλοδοξιών και των πικριών, που δημιουργήθηκαν από τη διάλυση των ατάκτων. Τα ζητήματα αυτά ξεπεράστηκαν και το Σώμα κατόρθωσε το 1835 να έχει στις τάξεις του σημαντική δύναμη σε άνδρες και ιππους.

Η ετοιμότητα, που θα είχε το Σώμα αυτό ήταν ένα από τα ζητούμενα των πρωτεργατών της σύστασής του, καθώς **στόχος αυτών ήταν η διασφάλιση της κοινής ησυχίας, η ανακάλυψη και η σύλληψη των εγκληματιών, των οποίων η ύπαρξη και μόνο αποτελούσε πράξη δυσφήμισης**

του κράτους στα μάτια των Ευρωπαίων, που έβλεπαν το νέο βασίλειο στο Νότο της Ευρώπης να λυμαίνεται από τη ληστεία. Για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος, μάλιστα, συστάθηκαν δύο – περισσότερο παρααστυνομικά, παρά παραστρατιωτικά σώματα – η Εθνοφυλακή (1833-1879) και η Οροφυλακή (1838-1854). Οι άνδρες, που στελέχωναν το δεύτερο Σώμα αποτέλεσαν τα μέλη της Επικουρικής Χωροφυλακής, που προοδευτικά συγχωνεύθηκε με τη Χωροφυλακή.

Το ζήτημα της ληστείας θα απασχολήσει την ελληνική κοινωνική και πολιτική ζωή στη διάρκεια του 19ου αιώνα και σε διπλωματικό επίπεδο, θέτοντας σε κίνδυνο το εθνικό αφήγημα των Ελλήνων σε μια περίοδο μάλιστα όπου δομούνταν τα θεμέλια της εθνικής ιδεολογίας στα πλαίσια της Μεγάλης Ιδέας. Το φαινόμενο της ληστείας επιδεινώνει η πολιτική διαφθορά και η χρησιμοποίηση των ληστών από την εκάστοτε αντιπολίτευση, ενώ χαρακτηριστικό ήταν το ότι πολλές ληστρικές συμμορίες αποτελούνταν από δυσареστημένους αγωνιστές της Επανάστασης, οι οποίοι αντιδρούσαν στο νέο οικονομικό και κοινωνικό σύστημα της βαυαροκρατίας.³ Πράγματι, πολλοί ληστές, για λόγους βιοποριστικούς, χρησιμοποιήθηκαν από τους πολιτικούς είτε ως σωματοφύλακες, είτε ως κομματάρχες, με φυσικό επακόλουθο τη δημιουργία μίας σχέσης αλληλεξάρτησης. Την ίδια περίοδο σημειώθηκαν κινήματα ληστανταρτικά,

ΕΦΙΠΠΟΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ (1925 - 1935)
Αργότερα με Β.Δ την 16η Ιουνίου 1936 κυρώθηκε ο Κανονισμός Στολής Οπλιτών Βασιλικής Χωροφυλακής με τον οποίο επαναφέρεται η μεγάλη στολή των οπλιτών η οποία είχε εγκαταλειφθεί λόγω των πολέμων και των οικονομικών αντιξοσιών, αλλά από πρασινόφαιο (χακί) ύφασμα και όχι από ρουάμπλέ που αποτελεί το κατεξοχήν χρώμα της Χωροφυλακής.

ΣΤΟΛΗ ΟΠΛΙΤΗ ΧΩΡΚΗΣ (1944-1952)
Κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου προέκυψαν θέματα με τον ιματισμό των ανδρών της Χωροφυλακής, που ήταν αδύνατο να αντιμετωπιστούν. Χαρακτηριστικά αναφέρεται το γεγονός ότι το χειμώνα του 1946 οι άνδρες των διμοιριών, οι οποίοι είχαν συμπτυχθεί με απόφαση του Στρατού σε λόχους, έφεραν ακόμη θερινή στολή με αποτέλεσμα η κίνηση και η διαβίωσή τους σε ορεινό περιβάλλον να καταστεί ιδιαίτερα δυσμενής.

ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΑΣ ΤΡΟΧΟΝΟΜΟΣ 1970

κατά του καθεστώτος και στην Πελοπόννησο. Το διάστημα 1855 με 1858 έγιναν οι πρώτες αλλαγές στο σύστημα καταδίωξης της ληστείας. Ταυτόχρονα, σημειώθηκαν από τις κρατικές αρχές οι πρώτες σοβαρές προσπάθειες μελέτης του προβλήματος αυτού, κάτι που υποβοηθήθηκε από την κυκλοφορία δύο έργων με θέμα τη ληστεία: το 1855 το έργο του πολιτικού και διοικητή της Εθνικής Τράπεζας, Παύλου Καλλιγιά, *Ο θάνατος Βλέκας*, και το 1857 το έργο του Edmond About, *Οι Βασιλείς των Ορέων*⁴ (που κυκλοφόρησε στα ελληνικά το 1858). Εκείνη την περίοδο βασιλιάς των Ορέων ήταν ο Χρήστος Νταβέλης, ο οποίος στη διάρκεια του Κριμαϊκού Πολέμου (1854-1856), το 1855, απήγαγε με τη συμμορία του, τον Γάλλο υπολοχαγό Μπερτώ. Αξίζει, βέβαια, να τονίσουμε ότι στη λαϊκή συνείδηση η ληστεία τότε ταυτιζόταν με μία πράξη ηρωισμού και λεβεντιάς και ήταν ο βασικός τρόπος κοινωνικής διαμαρτυρίας.⁵ Στις 29 Μαΐου **1871**, συνεπεία της σφαγής στο Δήλεσι (1870), η νέα **κυβέρνηση του Αλέξανδρου Κουμουνδούρου ψήφισε το νόμο «Περί καταδίωξεως της ληστείας»**.⁶

Αν και η ληστεία περιορίστηκε, ωστόσο δεν εξαλείφθηκε, αφού – παρά την έκδοση μιας σειράς διαταγμάτων (Νόμος Γ.Ρ.Ε. της 1^{ης} Οκτωβρίου 1906 και Νόμος Γ.Φ.Ο.Ζ. του έτους 1910) – με την ενσωμάτωση στη χώρα καινούριων εδαφών το φαινόμενο μετατοπιζόταν σε αυτά, οπότε και μετά τους Βαλκανικούς πολέμους⁷ η ληστεία μετατοπίστηκε στις Νέες Χώρες και ιδιαίτερα στην Ήπειρο, όπου τα κοινωνικοπολιτικά χαρακτηριστικά υποδαύλιζαν τη ληστεία και την έξαρση της παραβατικότητας γενικότερα.⁸ **Με τους νόμους, εντούτοις, που ψηφίσθηκαν για την αναδιοργάνωση**

του Σώματος στο διάστημα πριν τους Βαλκανικούς πολέμους επιτυγχάνονταν τα εξής: διαίρεση της χώρας σε ισάριθμες προς του νομούς Αστυνομικές Διευθύνσεις, καθεμία από τις οποίες διαιρέθηκε σε ισάριθμες προς τις επαρχίες Αστυνομικές Υποδιευθύνσεις, ενώ το Σώμα τέθηκε υπό την εποπτεία του Αρχηγού του, η έδρα του οποίου βρισκόταν στην Αθήνα. **Η Χωροφυλακή συνιστούσε, έτσι, το Σώμα, που αναλάμβανε αποκλειστικά την αστυνόμευση της χώρας.** Επρόκειτο, όμως, για ένα έργο σύνθετο, καθώς η χώρα άλλαζε ραγδαία, με τη γοργή αστικοποίηση, την εξέλιξη της τεχνολογίας και συνεπακόλουθα των εγκληματικών πρακτικών. Οι νέες αυτές συνθήκες επέβαλαν ένα νέο, μοντέρνο αστυνομικό σύστημα, οι βάσεις του οποίου θα τεθούν με την ίδρυση της Αστυνομίας Πόλεων. **Στα 1919 ξεκινάει να λειτουργεί και η υπηρεσία της Τροχαίας στην Αθήνα.**

Το Σώμα της Χωροφυλακής, ως Σώμα στρατιωτικό με καθήκοντα αστυνομικά, μετείχε και στις πολεμικές επιχειρήσεις, που διεξήγαγε η χώρα (Ηπειροθεσσαλική Επανάσταση το 1854 στα πλαίσια του Κριμαϊκού πολέμου, Κρητική Επανάσταση του 1866-1869, Ρωσοτουρκικός πόλεμος του 1877-1879, Ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1897, Μακεδονικός Αγώνας του 1904, Βαλκανικοί πόλεμοι, εκστρατεία στην Ουκρανία, Μικρασιατική Εκστρατεία), ενώ ιδιαίτερη μνεία αξίζει να γίνει στους άνδρες της Κρητικής Χωροφυλακής, που πολέμησαν υπέρ της Ελλάδας στους Βαλκανικούς Πολέμους (1912-1913). Είναι χαρακτηριστικό πως **στη Χωροφυλακή, κατά τη διάρκεια των πολέμων αυτών ανατέθηκαν καθήκοντα, όπως η συγκρότηση στρατονομικών**

ΣΤΟΛΗ ΟΠΛΙΤΗ ΧΩΡΚΗΣ 1952-1969

ΑΞΙΩΜ.ΤΕΛΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ '70 - ΑΡΧΕΣ '80

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΣΤΟΛΗ ΠΕΡΙΠΑΤΟΥ ΔΕΚΑΕΤΙΑ '70 - ΑΡΧΕΣ '80

αποσπασμάτων κατά τις πολεμικές επιχειρήσεις, η διασφάλιση της ελληνικής κυριαρχίας και η εμπέδωση της δημόσιας τάξης στα απελευθερωμένα εδάφη με την ίδρυση στατικών υπηρεσιών και μεταβατικών αποσπασμάτων και η εξασφάλιση των μετόπισθεν, ενώ – παράλληλα με τη συνδρομή της στις επιχειρήσεις του Στρατού **στη διάρκεια της Μικρασιατικής Εκστρατείας** – στη Χωροφυλακή ανατέθηκε και η Διοίκηση της Σμύρνης με την απόβαση ελληνικών στρατιωτικών σωμάτων στην περιοχή και τη σύσταση της Ανώτερης Διοίκησης Χωροφυλακής Ιωνίας. Πέραν των στρατιωτικών της ενασχολήσεων, στα πλαίσια της εκστρατείας, **σημαντική ήταν η συνεισφορά της στη δημιουργία δικτύου κατασκοπείας για τον καλύτερο έλεγχο του γηγενούς πληθυσμού και των κεμαλικών οργανώσεων**, που παράλληλα με την οργάνωσή της (Τμήματα, Σταθμοί, Υπηρεσίες Ασφαλείας, μεταβατικά αποσπάσματα) λειτουργήσε ευεργετικά για την αντιμετώπιση των τουρκικών ληστρικών συμμοριών και ιδιαίτερα των άτακτων τσετών.

Στη διάρκεια του Μεσοπολέμου παρατηρήθηκε εκ νέου μεγάλη έξαρση της ληστρικής δράσης, ιδιαίτερα κατά την περίοδο 1923-1928 (επί της Α' Ελληνικής Δημοκρατίας), οπότε η ληστεία υπερέιχε αριθμητικά ανάμεσα στα αδικήματα του κοινού ποινικού δικαίου (ληστεία της Πέτρας – 1826 – ως η πρώτη και μεγαλύτερη ληστεία χρηματοπιστολής στην Ελλάδα).⁹ Το φαινόμενο της ληστείας θεωρείται ότι έκλεισε μετά το 1933, αν και στην πραγματικότητα πιο ασφαλής είναι η παρατήρηση ότι αυτό εξασθένησε σημαντικά με τα μέτρα που πήρε η πολιτεία, αφού ληστές συνέχισαν να υπάρχουν στα ελληνικά βουνά μέχρι και την Κατοχή.¹⁰ **Στο τέλος της δεκαετίας του 1930 το Σώμα εκσυγχρονίζεται, λόγω των αναγκών της εποχής. Συγκροτείται, έτσι, το Μηχανοκίνητο Τμήμα, το οποίο αργότερα θα αποτελέσει την εποχούμενη Μηχανοκίνητη Μεραρχία.** Αυτό το Τμήμα ήταν που στάλθηκε στο αλβανικό μέτωπο, ενώ **στη Χωρο-**

φυλακή ανατέθηκαν, κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου, καθήκοντα εθνικής ασφάλειας και στρατονομίας, όπως και αποστολές ταχείας μεταβίβασης διαταγών. Στη βόρεια Ήπειρο λειτούργησαν οι ΑΔΧ Κορυτσάς και ΑΔΧ Αργυρόκαστρου, αναπτύσσοντας πλήρη οργανωτική διάρθρωση. Η κατάρρευση, όμως, του Μετώπου οδήγησε στην οπισθοχώρηση και τη Χωροφυλακή, η οποία αγωνίστηκε στην Κρήτη και στη Μέση Ανατολή, ενώ κατά τα χρόνια της Κατοχής, πολλά στελέχη του Σώματος, όπως και της Αστυνομίας Πόλεων, συνέχισαν την ένοπλη δράση για την απελευθέρωση της χώρας. Μεταπολεμικά, καθώς η Ελλάδα διανύει μια περίοδο ανάπτυξης στις δεκαετίες 1950-1960, και η Χωροφυλακή επιχειρεί να προσαρμοστεί στο κλίμα της εποχής: εκπαιδεύσεις των στελεχών της (στο εξωτερικό και στο εσωτερικό), αναδιάρθρωση των Κανονισμών της, ενοποίηση του επιτελείου του Αρχηγείου Χωροφυλακής με τη Γενική Διεύθυνση Χωροφυλακής του ΥΔΤ, κατάργηση προϋπάρχουσας ανομοιομορφίας αναφορικά με τη στολή του προσωπικού της μεταξύ αξιωματικών και κατώτερου προσωπικού. ■

*** Το άρθρο συνεχίζεται με την **Αστυνομία Πόλεων** στο επόμενο τεύχος.

Υποσημειώσεις

1. Οι Αξιωματικοί της Χωροφυλακής μέχρι και το 1906 χρησιμοποιήθηκαν σε ευρεία κλίμακα στη στρατιωτική δικαιοσύνη (Στρατοδικεία) ως επίτροποι, αντιεπίτροποι, εισηγητές, αντιεισηγητές, τμημαάρχες ή βοηθοί τμημαρχών του Υπουργείου Στρατιωτικών και οι υπαξιωματικοί ως γραφείς. Επιπροσθέτως, οι άνδρες της Χωροφυλακής συνέδραμαν στο Υπουργείο Οικονομικών για την ομαλή και έγκαιρη είσπραξη των δημοσίων εσόδων.
2. Είναι χαρακτηριστικό πως ο Μακρυγιάννης, που τέθηκε υπό

- τις οδηγίες του Γκραγιάρ, αρνήθηκε να ενδυθεί με αυτή τη ξενική ως προς τις παραδόσεις των Ελλήνων φορεσιά.
3. Βλ. σχετικά: Ιωάννης Πετρόπουλος – Κουμαριανού Αικατερίνη, «Περίοδος βασιλείας του Όθωνος 1833- 1862», Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. ΙΓ', Αθήνα, Εκδοτική Αθηνών, 1977, σ. 20.
 4. Θεόδωρος Ρουμπάνης, «Οι λήσταρχοι που βασίλευσαν στα βουνά της Ελλάδας», (ημερομηνία επίσκεψης 10-05-2016), <http://ermisaggelioforos.blogspot.gr/2011/01/o-e.htm>
 5. Άλλα φαινόμενα κοινωνικής διαμαρτυρίας, κατά την οθωνική περίοδο, ήταν οι μυστικές εταιρείες και τα τοπικά κινήματα. Αυτά τα φαινόμενα αντανάκλασαν την παλιά, παραδοσιακή κοινωνία.
 6. Ανδρέας Κωφός, «Το ελληνικοβουλγαρικό ζήτημα», Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. ΙΓ', Αθήνα, Εκδοτική Αθηνών, 1977, σ. 307.
 7. Για τη ληστεία στην τουρκοκρατούμενη Μακεδονία βλ.: Ιωάννης Κολιόπουλος, «Η θέση των Ελλήνων στη Μακεδονία από το 1881 ως το 1896», Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. ΙΔ', Αθήνα, Εκδοτική Αθηνών, 1977, σ. 219
 8. Χαρακτηριστικό είναι πως σε αυτές τις περιοχές λειτουργούσαν, πριν από την ενσωμάτωσή τους στην Ελλάδα και την εισαγωγή σε αυτές του ελληνικού αστυνομικού συστήματος, διαφορετικά Σώματα με καθήκοντα αστυνόμευσης: η «Εκτελεστική Αστυνομία» και η «Αστυνομική Χωροφυλακή» στα Επτάνησα έως το 1866, η «Ηγεμονική Χωροφυλακή» και η «Διοικητική Αστυνομία» στη Σάμο έως το 1912, η «Κρητική Χωροφυλακή» που λειτούργησε μεταξύ του διαστήματος 1899-1913, δηλαδή στη διάρκεια της αυτονομίας της Νήσου, οπότε και το Σώμα αυτό συγχωνεύθηκε με τη Χωροφυλακή.
 9. Γεώργιος Πλουμίδης - Νικόλαος, Αναστασόπουλος, «Ληστρικές συμπεριφορές στις αρχές του 20ου αιώνα: το παράδειγμα του νομού Ιωαννίνων», Πρακτικά Γ' Συνεδρίου της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Νεοελληνικών Σπουδών, Βουκουρέστι, 2006, (ημερομηνία επίσκεψης 08-05-2016), http://www.eenscongress.eu/?main_page=1&main_lang=de&eensCongress_cmd=showPaper&eensCongress_id=123
 10. Θεόδωρος Ρουμπάνης, ό.π., <http://ermisaggelioforos.blogspot.gr/2011/01/o-e.htm>

Βιβλιογραφία

1. Αντωνίου Σ. Κ., Ιστορία της Ελληνικής Βασιλικής Χωροφυλακής, 1833-1967, Αθήναι, εκδ. Λαδιάς & Σία, 1965.
2. Δανούσης Κώστας (κείμενα – επιμέλεια), Ελληνικές Αστυνομικές Στολές, Αθήνα, εκδ. Τμήμα Εκδόσεων/Διεύθυνση Δημοσίων Σχέσεων/Α.Ε.Α., 1992.
3. Δασκαλάκης Απ., Ιστορία της Βασιλικής Χωροφυλακής, 1936-1950, τ. Α', Αθήναι, Αρχηγείο Χωροφυλακής, 1973.
4. Κολιόπουλος Ιωάννης, «Η θέση των Ελλήνων στη Μακεδονία από το 1881 ως το 1896», Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. ΙΔ', Αθήνα, Εκδοτική Αθηνών, 1977, σ. 215-220.
5. Κονταρίδης Χρήστος, Χωροφυλακή και Αστυνομία Πόλεων στα Ιόνια Νησιά. Εικόνες και αντικείμενα του παρελθόντος, Αθήνα, Ευρασία, 2013.

6. Κωφός Ανδρέας, «Το ελληνοβουλγαρικό ζήτημα», Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. ΙΓ', Αθήνα, Εκδοτική Αθηνών, 1977, σ. 298-365.
7. Πετρόπουλος Ιωάννης – Κουμαριανού Αικατερίνη, «Περίοδος βασιλείας του Όθωνος 1833-1862», Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. ΙΓ', Αθήνα, Εκδοτική Αθηνών, 1977, σ. 8-105.
8. Πλουμίδης Γεώργιος – Αναστασόπουλος Νικόλαος, «Ληστρικές συμπεριφορές στις αρχές του 20ου αιώνα: το παράδειγμα του νομού Ιωαννίνων», Πρακτικά Γ' Συνεδρίου της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Νεοελληνικών Σπουδών, Βουκουρέστι, 2006, (ημερομηνία επίσκεψης 08-5-2016), http://www.eenscongress.eu/?main_page=1&main_lang=de&eensCongress_cmd=showPaper&eensCongress_id=123
9. Ρουμπάνης Θεόδωρος, «Οι λήσταρχοι που βασίλευσαν στα βουνά της Ελλάδας», (ημερομηνία επίσκεψης 10-5-2016), <http://ermisaggelioforos.blogspot.gr/2011/01/o-e.html>.

ΑΝΩΤΕΡΟΣ ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΗΣ ΑΡΓΥΡΟΚΑΣΤΡΟΥ, ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΣΤΟΛΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ, ΕΛΛΗΝΟΪΤΑΛΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ 1940-1941

* Ο Υπαρχιφύλακας Σάββας Μαυροματίδης (απόφοιτος του Τμήματος Ιστορίας – Αρχαιολογίας του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών), ο Αστυφύλακας Δημήτριος Τσιρίγκας και ο Ειδικός Φρουρός Κων/νος Κούτλας (απόφοιτοι του Τμήματος Ιστορίας - Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας του Παν/μίου Θεσσαλίας) υπηρετούν στο Ιστορικό Αρχείο της ΕΛ.ΑΣ. του τμήματος Ιστορίας/Εκδόσεων, της Διεύθυνσης Επικοινωνίας του Α.Ε.Α.

*** Οι φωτογραφίες του άρθρου ανήκουν στο φωτογραφικό υλικό του Ιστορικού Αρχείου του Τμήματος Ιστορίας/Εκδόσεων, της Διεύθυνσης Επικοινωνίας του Α.Ε.Α.